

Les balances comercials de Catalunya amb la resta de l'Estat i l'estranger

Resum executiu

Ponent

Alfons Labrador i Tames

Director

Joan Antoni Santana Garcia

Gestor

David Mallafrè Conesa

Autors

Pere Castell Castells
Lluís Ferrer Trullols
David Mallafrè Conesa
Joan Antoni Santana Garcia
Matias Vives Campdepadrós

Membres del grup de treball:

Moisés Bonal i Ferrer, Alba Cabañas Varales, Joan B. Casas Onteniente, José Manuel Fandiño i Crespo, Salvador Guillermo Viñeta, Modest Guinjoan Ferré i Alfons Labrador i Tames

Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya

Barcelona, 2014

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Sense obres derivades 4.0 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. Podeu consultar un resum dels termes de la llicència a:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>

® Generalitat de Catalunya
Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya
Diputació, 284
08009 Barcelona
Tel. 93 270 17 80
Adreça Internet: <http://ctesc.gencat.cat>

A/e: ctesc@gencat.cat

Imatges:

Blankmapoftheworld1900 de Tigerstar7 amb llicència Creative Commons (CC-BY-SA-3.0)
Cataluna_municipalities de Tony Rotondas amb llicència Creative Commons (CC-BY-SA-3.0)

Barcelona, setembre de 2014

LES BALANCES COMERCIALS DE CATALUNYA AMB LA RESTA DE L'ESTAT I L'ESTRANGER

1. RESUM EXECUTIU

1.1. INTRODUCCIÓ

En un context en què el debat de les relacions comercials de Catalunya amb l'exterior està a l'ordre del dia, el Consell de Treball, Econòmic i Social de Catalunya ha considerat oportú estudiar els intercanvis comercials de Catalunya amb l'exterior, a fi d'obtenir una visió àmplia de la matèria i aportar informació contrastable al debat que té lloc al país.

L'Informe de les balances comercials de Catalunya amb la resta de l'Estat i l'estranger quantifica i analitza la importància del comerç de béns amb l'exterior per a l'economia catalana entre els anys 1995-2013. Les consideracions i recomanacions finals han estat consensuades pels agents socials que participen al CTEESC.

1.2. FONTS D'INFORMACIÓ ESTADÍSTICA I METODOLOGIA

En aquest apartat s'analitzen les diferents fonts estadístiques disponibles per tal d'estudiar les relacions comercials de Catalunya, la metodologia utilitzada per calcular-les, així com el tractament de les dades i la metodologia d'anàlisi utilitzats al llarg de l'Informe.

1.3. ANÀLISI DELS INTERCANVIS DE MERCADERIES DE CATALUNYA AMB LA RESTA DE L'ESTAT I L'ESTRANGER

Posteriorment, s'analitzen les relacions comercial de Catalunya des d'una perspectiva agregada, estudiant la seva evolució i centrant el focus en les relacions comercials que s'estableixen entre Catalunya i la resta de l'Estat, i Catalunya amb l'estranger en els anys 1995-2013. En aquest sentí, es destaca que:

Des de l'any 1995, les relacions comercials exteriors havien vingut fent una contribució positiva a la capacitat de finançament de l'economia catalana com a conseqüència d'un superàvit amb la resta de l'Estat que compensa el dèficit amb l'estranger. En la darrera etapa expansiva, i ja amb la plena incorporació a l'euro, el saldo positiu amb l'exterior es deteriora progressivament fins a assolir valors negatius cada cop més elevats pel fort augment del dèficit amb l'estranger, atès que amb la resta de l'Estat millora el superàvit. L'esclat de la crisi econòmica reverteix aquest procés de deteriorament del saldo comercial total com a conseqüència de la millora del saldo amb l'estranger, que ha estat molt superior al deteriorament del saldo positiu amb la resta de l'Estat.

Les darreres dades disponibles en termes absoluts, situen així, per al període 2008-2013, un saldo comercial positiu de l'economia catalana de 1.331 milions d'euros anuals, com a conseqüència d'un saldo negatiu amb l'estranger de 16.114 milions d'euros i un saldo positiu amb la resta de l'Estat de 17.445 milions d'euros, que posa de manifest la rellevància que mantenen els intercanvis amb la resta de l'Estat.

Tot i això s'observen canvis importants pel que fa a la rellevància d'aquest saldo en el conjunt de l'economia catalana, atès que en relació amb el PIB i al llarg de tot el període estudiat el superàvit amb la resta de l'Estat ha anat perdent pes, mentre que el saldo amb l'estranger, tot i continuar sent globalment negatiu, ha millorat entre el primer i el darrer període.

Paral·lelament, al llarg de les últimes dècades, l'economia catalana ha augmentat la dependència dels intercanvis amb l'exterior, tant de la producció com del consum de mercaderies. Aquest augment s'ha produït exclusivament pel que fa a les relacions comercials amb l'estranger mentre que les relacions amb la resta de l'Estat han perdut pes.

Es pot concloure que el pes que perden les vendes catalanes a la resta de l'Estat el guanyen amb escreix a l'estranger, a la vegada que la proporció de compres de mercaderies procedent de la resta de l'Estat ha disminuït en benefici de les compres procedents de l'estranger. Aquesta és una tendència que s'està consolidant amb independència de la conjuntura econòmica. D'altra banda, durant la crisi aquest procés de reorientació de la producció catalana cap a l'estranger s'ha reforçat.

Així, ens els anys 1995-2000, les vendes de Catalunya a l'estranger eren, en termes mitjans, el 26% del total de vendes catalanes de mercaderies, mentre que en els anys 2008-2013 han estat del 36,1%. En un sentit contrari, les vendes a la resta de l'Estat s'han reduït del 38,3% al 31,4% del total de vendes en els mateixos períodes de referència. Mentre que el destí intern, en la pròpia comunitat autònoma, de les vendes ha passat de representar el 35,7% al 32,6% de tota la producció de mercaderies.

Així mateix, ens els anys 1995-2000, les compres de Catalunya a l'estranger eren, en termes mitjans, el 38,4% del total de compres de mercaderies fetes per Catalunya, mentre que en el període 2008-2013 han estat del 47,6%. En un sentit contrari, les compres de Catalunya a la resta de l'Estat s'han reduït del 23,4% al 19,5% del total en els mateixos períodes de referència. Mentrestant les compres de mercaderies de la pròpia comunitat autònoma han passat del 38,2% al 32,9% entre el dos períodes.

La pèrdua de pes de la producció catalana a la resta de l'Estat té lloc, a més, amb una pèrdua progressiva de la quota de mercat de la producció catalana en el mercat de la resta de l'Estat. Així, el pes de les vendes de Catalunya sobre totes les compres de la resta de l'Estat ha passat de l'11,6% en el període 1995-2000, al 8,3% en els anys 2008-2013.

Associat a aquest augment dels intercanvis amb l'exterior, no s'ha produït un increment de la capacitat de generar recursos nets per al conjunt de l'economia catalana, tant en termes absoluts com, de forma més acusada, en relació amb el PIB, com a conseqüència, entre d'altres, de la pèrdua de pes relatiu de les activitats industrials en el conjunt de l'economia catalana.

Aquest darrer factor explica, en part també, que tot i que el grau d'obertura comercial amb l'estranger ha crescut, la reducció del grau d'obertura comercial amb la resta de l'Estat, que era similar al que mantenia amb l'estranger, no hagi permès augmentar el grau d'obertura comercial de l'economia catalana.

1.4. ANÀLISI DE CATALUNYA PER ÀMBITS GEOGRÀFICS

Una vegada analitzades les relacions comercials de Catalunya amb l'exterior des d'una perspectiva agregada, s'analitzen amb detall el destí/origen geogràfic de les exportacions/importacions de Catalunya, estudiant quines comunitats autònomes són més rellevants en el comerç amb la resta de l'Estat, i quines regions/països de l'estranger tenen una major relació comercial amb Catalunya.

Per àmbits geogràfics, s'observa que el superàvit comercial que Catalunya presenta amb la resta de l'Estat és el resultat d'un superàvit amb totes les comunitats autònomes, fet que es corrobora per a tots els períodes estudiats, on destaca, en els anys 2008-2011, el saldo positiu, especialment, amb Aragó, però també amb la Comunitat Valenciana, Illes Balears, i Andalusia, i que explica una mica més del 50% del saldo positiu amb la resta de l'Estat. No obstant això, cal tenir en compte que la caiguda en relació amb el PIB català del saldo comercial amb la resta de l'Estat al llarg del conjunt dels anys analitzats té lloc en gairebé totes les comunitats autònomes –excepte en els casos de Castella-la Manxa, Extremadura i Múrcia-. Destaquen, en aquest sentit, la Comunitat de Madrid, la Comunitat Valenciana, Castella i Lleó, Canàries i Navarra, on aquest retrocés va acompanyat, fins i tot, d'una caiguda en termes absoluts del superàvit comercial entre el període 1995-2000 i el darrer període 2008-2013.

D'altra banda, el deteriorament del saldo comercial amb la resta de l'Estat del darrer període de crisi respecte de l'anterior s'explica, sobretot, per la reducció del superàvit amb la Comunitat de Madrid i la Comunitat Valenciana i, en menor mesura, per la dels de Castella i Lleó, Canàries, les Illes Balears, Galícia i La Rioja.

El gruix d'exportacions i importacions a/de la resta de l'Estat es concentren a Aragó, Comunitat Valenciana, la Comunitat de Madrid i Andalusia (juntament representen vora el 55% de les exportacions i vora el 60% de les importacions catalanes a/de la resta d'Estat en els anys estudiats). No obstant això, la Comunitat de Madrid ha perdut importància en els últims anys, en benefici d'Andalusia pel que fa a les exportacions catalanes.

La caiguda tant del pes de les vendes com de les compres de Catalunya a la resta de l'Estat, fenomen que té lloc de forma persistent al llarg de tots els anys analitzats, es dona amb la majoria de comunitats autònomes, i es concentra de manera més intensa amb la Comunitat Valenciana, Comunitat de Madrid, Castella i Lleó i Canàries, pel que fa al destí de les vendes; i amb la Comunitat Valenciana, País Basc, Castella i Lleó, Navarra, i la Comunitat de Madrid pel que fa a l'origen de les compres. Aquest comportament compensa amb escreix l'augment del pes de les vendes i les compres de Catalunya que es dona a les comunitats d'Aragó, Andalusia, Castella-La Manxa, i Extremadura.

Pel que fa al saldo comercial negatiu amb l'estranger es reproduïx, al llarg de tots els anys, en la majoria de grans àrees comercials analitzades. Les àrees comercials més deficitàries són la zona euro –sobretot amb Alemanya, Itàlia i Holanda- i Àsia –sobretot amb Xina i Japó-. Aquestes dues àrees representen vora el 88% del dèficit comercial de Catalunya amb l'estranger.

Tot i així, Catalunya manté un saldo positiu amb les àrees d'Oceania i d'Amèrica del Sud i Central i, en el darrer període, també, amb els països europeus que no formen part de la UE-28. Per països, també destaquen els superàvits que Catalunya manté amb Portugal i França, que en els anys 2008-2011 han superat, fins i tot, en importància els saldos positius de la Comunitat Valenciana, Comunitat de Madrid, i Illes Balears, quedant només per darrera d'Aragó.

La reducció del dèficit comercial amb l'estranger en el darrer període s'explica, principalment, per la correcció del saldo amb la zona de l'euro i, en menor mesura amb els països europeus que no formen part de la UE-28, el Nord d'Àfrica, i Oceania, mentre empitjora amb la resta de grans àrees.

L'increment tant del pes de les vendes com de les compres de Catalunya a l'estranger, un fenomen estructural que ja s'ha destacat, es reproduïx en totes les grans àrees comercials analitzades. Tot i que els intercanvis comercials catalans amb l'estranger es concentren sobretot amb la zona euro -i en el cas de les compres també a Àsia- la importància que han adquirit les compres i les vendes a la resta d'àrees ha estat cada cop més important, fet que ens permet constatar un procés de dispersió de les exportacions i les importacions cada cop més gran que caldria vincular a un aprofundiment progressiu del procés de globalització.

1.5. ANÀLISI DE CATALUNYA PER SECTORS D'ACTIVITAT ECONÒMICA

A continuació el focus se centra en la desagregació sectorial de les exportacions i importacions de Catalunya, per estudiar amb el detall més gran possible quins són els sectors sobre els quals pivoten les relacions comercials de Catalunya, separant també en funció de si els intercanvis comercials s'efectuen amb la resta de l'Estat o l'estranger.

Es destaca que el saldo comercial exterior mitjà al llarg del darrer període es configura sobre l'aportació positiva, ordenada de més a menys important, de les mercaderies associades als àmbits sectorials químic, agroalimentari, de fabricació de material de transport, del paper i edicions, metal·lúrgic, materials no metàl·lics i cautxú i plàstics, on destaquen els dos primers, que expliquen el 80% de totes aquestes aportacions positives. Tots aquests àmbits, excepte en el cas de les mercaderies associades al metal·lúrgic –que ha mantingut saldos negatius en els dos primers períodes-, mostren un saldo positiu en els tres períodes analitzats.

Els vuit àmbits restants mostren en el darrer període aportacions negatives al saldo exterior, essent els més importants els dels dèficits de les mercaderies associades als àmbits de les indústries extractives, l'energètic, i l'agricultura -totes tres molt relacionades amb la necessitat d'importació de primeres matèries- però també d'equips elèctrics i tèxtil. Les mercaderies d'aquests vuit àmbits -excepte en el cas d'aquelles associades als de material i equips elèctrics, i del tèxtil - mostren cada un d'ells saldos negatius en els tres períodes analitzats.

En aquest sentit, cal remarcar la importància relativa del dèficit comercial generat amb els productes associats als àmbits de l'energia i de les extractives. Sense tenir en compte aquest dèficit, l'agregat de la resta de mercaderies genera un saldo comercial positiu amb l'exterior en tots els períodes analitzats.

D'altra banda, la correcció que s'ha produït en el saldo mitjà en el darrer període en relació amb l'anterior s'ha configurat, sobretot, per l'augment dels superàvits de les mercaderies dels àmbits sectorials químic, agroalimentari i de fabricació de material de transport, així com també sobre la forta correcció del sector metal·lúrgic, que ha passat de mostrar un saldo mitjà negatiu en el període 2001-2007 a mostrar-lo positiu en aquest darrer. També han contribuït positivament a la millora del saldo les correccions dels dèficits mitjans que registraven les mercaderies associades als sectors de maquinària i equips, indústries diverses, i de la fusta i el suro. Les mercaderies associades als vuit àmbits sectorials restants han empitjorat el seu saldo, on destaca l'augment del dèficit dels àmbits de la distribució d'energia, del tèxtil, de les extractives, del material i equip elèctric, i de l'agricultura.

En el conjunt dels anys analitzats, cal destacar la importància cada cop més gran que adquireixen les mercaderies dels àmbits sectorials químic i agroalimentari en la contribució positiva al saldo exterior. Tanmateix, les mercaderies dels àmbits del material i equips elèctrics i el tèxtil han protagonitzat un deteriorament progressiu dels saldos en el conjunt del període, i han passat de mostrar balanços comercials positius en els primers anys a mostrar-los, darrerament, netament negatius.

Les mercaderies de deu dels quinze àmbits analitzats han millorat el saldo amb l'estranger en el darrer període. D'aquests, només quatre han millorat també el saldo amb la resta de l'Estat; es tracta dels àmbits sectorials químic i agroalimentari, i a més distància, el metal·lúrgic i el de la fusta i el suro.

Dels cinc àmbits que deterioren el seu saldo amb l'estranger, el tèxtil, l'agricultura i els equips elèctrics també deterioren el saldo amb la resta de l'Estat; mentre que les indústries extractives i les indústries diverses el milloren.

Tal i com ja s'ha destacat, la pèrdua d'importància del saldo comercial ha anat paral·lela a un progressiu augment del pes dels intercanvis comercials cap a l'estranger. Aquest augment s'ha reproduït, amb diferents intensitats, en tots els àmbits sectorials, excepte en el cas de les indústries diverses, on si bé augmenta el pes de les compres a l'estranger s'hi redueix el pes de les vendes.

Pel que fa a les compres, entre el primer i el darrer període analitzats, tots els sectors han vist com una part cada cop més important de les compres s'efectuaven a l'estranger. Entre els àmbits sectorials on més ha augmentat el percentatge de compres a l'estranger hi trobem el tèxtil, confecció i calçat, les indústries extractives, el material de transport, el material i equip elèctric, electrònic i òptic, i el de la indústria del cautxú i els plàstics, tots ells amb un augment del pes de les compres a l'estranger per sobre de la mitjana. Entre els àmbits on el pes de les compres ha augmentat menys hi destaquen els del sector energètic i el de fabricació de maquinària i equips, on l'augment ha estat molt poc important.

Pel que fa a les vendes, en general també tots els àmbits sectorials, tret del de les indústries diverses, han experimentat un augment del percentatge de vendes a l'estranger. Entre els sectors que destaquen pel fort augment del pes de les vendes a l'estranger hi trobem altre cop el del tèxtil, el de la fabricació del material de transport, el del cautxú i plàstics, i material elèctric, òptic i electrònic, però també hi destaquen el químic, el del paper i l'edició, i el metal·lúrgic, tots ells amb comportaments d'intensitat superior a la mitjana. A l'altre costat hi destaquen el sector de les indústries diverses, que és l'únic on el pes de les vendes a l'estranger ha caigut, i l'energètic, on de la mateixa manera que en el cas de les compres, la proporció pràcticament no ha variat.

Paral·lelament, nou dels quinze àmbits analitzats mostren un deteriorament del pes de les compres a la resta de l'Estat, que només en tres casos, indústries diverses, agroalimentari i maquinària i equips, esdevé superior al del guany de les compres amb l'estranger.

En les mercaderies associades als sis àmbits restants, augmenta tant la proporció de compres a l'estranger com amb la resta de l'Estat. Es tracta en aquest cas dels àmbits sectorials del paper i l'edició, del cautxú i els plàstics, de la fusta i el suro, dels productes minerals no metàl·lics, el de l'agricultura i el del sector energètic.

En el cas de les vendes, en onze dels quinze àmbits analitzats la proporció de vendes a la resta de l'Estat cau, i només en els casos de la indústria agroalimentària, la de productes minerals no metàl·lics, o l'energètica, per molt poc, aquesta pèrdua no es compensa amb l'augment de les vendes a l'estranger. Així, només en els àmbits de la fusta i el suro, de l'agricultura, de les indústries extractives i de les indústries diverses augmenta el pes de les vendes amb la resta de l'Estat.

Aquesta evolució ha fet que en la majoria dels àmbits sectorials el pes dels intercanvis amb l'estranger sigui de mitjana, en el conjunt del darrer període, superior al dels intercanvis amb la resta de l'Estat, tot i que en conjunt, tant les vendes com les compres a la resta de l'Estat encara suposen una part molt important del conjunt dels intercanvis.

En el cas de les compres només destaquen quatre àmbits on en la proporció de compres a la resta de l'Estat hi sigui més important que a l'estranger (distribució d'energia, minerals no metàl·lics, fusta i suro, i paper, edicions i arts gràfiques), mentre que a la resta de sectors és més important el pes de les vendes a l'estranger.

En el cas de les vendes, tot i que també resulten majoritaris els sectors on el pes del mercat estranger hi és més important, la situació és més equilibrada. En aquest cas, trobem un total de set sectors on el pes de les vendes a la resta de l'Estat encara és més important que el de les vendes a l'estranger. Parlem en aquest cas dels àmbits sectorials de les indústries extractives, agroalimentari, dels productes minerals no metàl·lics, de la fusta i el suro, de l'agricultura, del paper, l'edició i les arts gràfiques, i de la metal·lúrgia.

1.6. ANÀLISI DE CATALUNYA PER PROVÍNCIES

Una vegada estudiada l'evolució sectorial, s'estudia l'evolució diferenciada de les quatre províncies catalanes, on es destaca que la província de Barcelona és la que determina l'evolució del saldo comercial de Catalunya, amb un dèficit comercial resultant d'un superàvit amb Espanya i un dèficit amb l'estranger. En canvi, les altres tres províncies catalanes presenten superàvit, amb Lleida i Girona exportant més del que importen tant a la resta de l'Estat com a l'estranger, i Tarragona amb un superàvit amb la resta de l'Estat superior al dèficit que registra amb l'estranger.

És especialment destacable l'augment de pes de les exportacions i importacions de la província de Tarragona sobre el conjunt de Catalunya, en detriment de la província de Barcelona, tant a la resta de l'Estat com a l'estranger.

Finalment, i pel que fa a la importància relativa del saldo comercial de cada província catalana respecte al seu PIB, sobresurt el superàvit comercial de la província de Tarragona, que es basa en un elevat superàvit amb la resta de l'Estat, molt superior al de la resta de províncies catalanes. Així mateix, i en relació amb l'estranger, la província de Tarragona presenta també el major dèficit comercial.

1.7. ANÀLISI DE LA RESTA DE L'ESTAT

Tot seguit, s'analitzen les relacions comercials de la resta de l'Estat, per tal de realitzar una comparativa amb les balances comercials de Catalunya. Aquesta comparativa es duu a terme tant per al conjunt de la resta de l'Estat com a unitat agregada, com per a cadascuna de les diferents comunitats autònomes.

En comparació amb les altres comunitats autònomes, Catalunya destaca per un elevat superàvit amb la resta de l'Estat (el més important de totes les comunitats autònomes) i que compensa el saldo negatiu amb l'estranger. En l'agregat de la resta de CA això no passa perquè al saldo negatiu que manté amb Catalunya cal afegir-hi un saldo negatiu amb l'estranger.

A la resta de l'Estat, de les tretze CA que mantenen un dèficit amb l'exterior, vuit tenen un dèficit amb l'estranger on destaquen els de la Comunitat de Madrid i Andalusia. Les quatre restants, Galícia i País Basc, Castella i Lleó, i Navarra tenen un saldo exterior positiu. Les dues primeres perquè tenen un saldo positiu tant amb l'estranger com amb la resta de l'Estat, mentre que a les dues darreres el saldo positiu amb l'estranger compensa el negatiu que tenen amb la resta de l'Estat.

En el darrer període, tal com passa amb Catalunya, la majoria de CA milloren el seu saldo amb l'estranger, excepte Andalusia, Astúries, la Comunitat Valenciana, Extremadura, Múrcia, i Ceuta i Melilla.

De la mateixa manera, tal com passa amb Catalunya, en la majoria de CA empitjora el saldo comercial de cada CA amb la resta de l'Estat. Tot i així, Cantàbria, Castella i Lleó, Comunitat Valenciana, Extremadura, Galícia, Comunitat de Madrid i la Rioja milloren el seu saldo amb la resta de l'Estat.

Mentre que tal i com ja s'ha comentat, Catalunya corregeix el seu dèficit respecte del PIB en el darrer període, la majoria de CA fan una correcció més intensa dels seus saldos en relació amb el PIB, excepte en els casos d'Andalusia, Astúries, el País Basc, i Ceuta i Melilla, on empitjora.

Tal i com passa a Catalunya, en les CA de la resta de l'Estat també ha augmentat la dependència dels intercanvis amb l'exterior, tant de la producció com del consum de mercaderies, i també, com a Catalunya, aquest guany ha tingut lloc per un augment del pes de les vendes i les compres a l'estranger en detriment de les vendes i les compres tant de Catalunya com de la resta de CA. No obstant això, aquest procés ha estat més intens a Catalunya que en l'agregat de les CA de la resta de l'Estat.

En el conjunt del període, a Catalunya el pes de les vendes a l'estranger sobre la producció, tal i com s'ha vist, ha augmentat 10,1 punts percentuals. Aquest augment, per l'agregat de CA de la resta de l'Estat, ha estat de 6,1 punts percentuals. Així fins al període 2008-2011, totes les CA, excepte la de les Illes Balears, han mostrat un augment del pes de les vendes a l'estranger sobre la seva producció, i destaquen amb augments importants, fins i tot superiors al català, les CA de la Comunitat de Madrid, Galícia i Astúries.

Pel que fa al pes de les compres a l'estranger sobre el consum, que entre el primer i el darrer període ha augmentat 9,2 punts percentuals a Catalunya, ha augmentat amb menys intensitat en l'agregat de CA de la resta de l'Estat, on ha guanyat 6,7 punts percentuals. En aquest sentit, i fins al període 2008-2011, destaquen clarament

per sobre del guany del conjunt de la resta de l'Estat, les CA d'Andalusia, Astúries, Comunitat Valenciana, Comunitat de Madrid, i Múrcia. D'altra banda només les CA d'Illes Balears, Canàries, Cantàbria, i Castella i Lleó han mostrat una reducció del pes de les seves compres a l'estranger.

El pes sobre la producció de les vendes a la resta de l'Estat, que a Catalunya ha retrocedit 6,9 punts percentuals al llarg dels anys analitzats, ha retrocedit amb menys intensitat a la resta de CA, 5,1 punts percentuals. Aquest pes, fins al període 2008-2011, ha caigut a totes les CA, excepte a Canàries, i només la CA de Galícia, País Basc, Astúries i Cantàbria han mostrat un retrocés de magnitud superior a la de Catalunya. En aquest sentit, en totes les CA cau el pes de les vendes a Catalunya sobre la seva producció, mentre que el pes de les vendes a la resta de CA cau en totes les CA excepte Canàries, Castella i Lleó, i Múrcia.

Pel que fa al pes sobre el consum de les compres a la resta de l'Estat, que a Catalunya ha retrocedit 3,9 punt percentuals, en l'agregat de la resta de CA ha perdut 6,0 punts percentuals, que s'expliquen per un retrocés de 3,3 punts percentuals de les compres procedents de Catalunya, i un retrocés 2,7 punts percentuals de les procedents de la resta de CA. Amb dades fins al període 2008-2011, en totes les CA, excepte les Illes Balears, cau el pes sobre el consum de les compres a la resta de l'Estat, i amb més intensitat que a Catalunya en els casos de les CA d'Andalusia, Canàries, Cantàbria, Comunitat Valenciana, Extremadura, Galícia, Múrcia, Navarra, i País Basc.

Així mateix, el retrocés del pes de les compres procedents de Catalunya, fins al període 2008-2011, es reproduïx en la majoria de CA excepte en el cas d'Aragó, Castella-La Manxa i Extremadura. Mentre que el retrocés de les compres provinents de la resta de CA, té lloc, fins al període 2008-2011, en totes les CA excepte en el cas de les Illes Balears, Canàries i Castella i Lleó.

S'observa que Catalunya és la CA, després de les Illes Balears, on el pes de les exportacions a la resta de l'Estat respecte al total d'exportacions de la pròpia CA és menor. Pel que fa a les importacions, Catalunya és la comunitat on el pes de les importacions provinents de la resta de l'Estat sobre el total d'importacions de la pròpia CA també representa una proporció menor. És a dir, en comparació a la resta de comunitats, Catalunya té més relació amb l'estranger que amb la resta de l'Estat, tant pel que fa a exportacions, com sobretot pel que fa a importacions.

Tot i així, les exportacions de Catalunya a la resta de l'Estat en el període 2008-2011 representen el 18,4% del total d'exportacions comercials entre CA pel conjunt de CA d'Espanya. Mentre que en aquest mateix període, les exportacions de Catalunya a l'estranger signifiquen el 26,1% del total d'exportacions a l'estranger que fan totes les CA d'Espanya. Així mateix, les importacions de Catalunya de l'estranger signifiquen el 28,0% del total d'importacions de l'estranger que fan totes les CA d'Espanya.

Durant el període estudiat, i comparant Catalunya amb la resta de l'Estat, s'observa un menor dinamisme a Catalunya que a la resta de l'Estat pel que fa al volum del comerç intercomunitats, que augmenta menys a Catalunya que a la resta de comunitats autònomes, especialment pel que fa a exportacions al mercat espanyol. Així mateix, si bé la tendència a orientar-se cap als mercats estrangers és comú a la majoria de comunitats autònomes, aquest fenomen és encara més destacat a Catalunya.

1.8. CONSIDERACIONS

Finalment, en les consideracions el CTESC posa de manifest que:

Cal tenir present que un factor que contribuiria a potenciar les exportacions catalanes seria la correcció de la sobrevaloració de l'euro, especialment amb el dòlar, i encara més en un context de baixa inflació.

D'acord amb l'anàlisi efectuat en aquest informe, el CTESC recomana tenir en compte els objectius següents:

Es constata la importància per a l'economia catalana del saldo positiu amb la resta de l'Estat, que caldria mantenir, i a la vegada aconseguir un saldo més favorable de les relacions amb l'estranger, sobretot amb la zona euro.

En aquest sentit, l'objectiu no hauria de ser només el d'exportar més en termes quantitativs, sinó també, especialment, el de millorar el saldo amb l'estranger per la via d'incorporar més valor afegit a les nostres exportacions.

Tot i això, la forta empremta que ha deixat el procés de globalització a casa nostra, que es fa evident quan s'analitza el fort pes que ha adquirit el comerç amb l'estranger, fa més necessari que mai l'aprofundiment en la diversificació de mercats internacionals que com s'ha vist s'ha vingut desenvolupant en els darrers anys.

Actuacions

Per dur a terme tots aquests objectius, el CTESC considera necessari que des de l'Administració:

- S'intensifiqui el suport a la internacionalització de l'economia catalana, aprofundint en la diversificació de mercats, en coherència amb el procés de globalització que s'ha vingut desenvolupant en els darrers anys, tal com es pot corroborar en l'Informe. Per fer-ho caldria potenciar polítiques de suport a la internacionalització, separant-les per àrees d'interès.
- Tal i com indica l'Informe, un dels factors que incideix en el potencial exportador català és la pèrdua de pes de les activitats industrials en el conjunt de l'economia catalana. És per aquest motiu que caldria potenciar el desenvolupament del sector industrial català com un objectiu prioritari. En aquest sentit, la reindustrialització hauria de considerar el següents elements:¹
 - Potenciar els sectors vinculats a la innovació on es trobin els majors avantatges competitius. Això ens permetria competir amb productes de més valor afegit, i millorar sobretot els saldos amb l'exterior, en base a la qualitat i al valor de les exportacions.
 - També des d'aquesta perspectiva, en alguns casos caldria considerar la possibilitat de potenciar activitats substitutòries d'algunes importacions. Parlem de casos concrets com ara:
 - El sector energètic: Tal i com s'ha pogut veure a l'Informe, la dependència energètica catalana de l'exterior es tradueix en un saldo negatiu que s'ha fet cada cop més evident, a mesura que han avançat els anys. En aquest sentit, el CTESC considera necessari impulsar polítiques que fomentin un model energètic menys dependent de l'exterior, com ara la millora de l'eficiència, replantejament del model de mobilitat així com un impuls de les energies renovables.² En particular, cal avançar en el procés de substitució de combustibles, amb un major pes de l'electricitat i altres energies alternatives al petroli.
 - Una mesura que podria facilitar també la recuperació industrial de l'economia catalana és l'atracció d'inversions estrangeres industrials. En aquest sentit, l'Administració ha de potenciar noves iniciatives en aquesta direcció.
- Per tal d'acompanyar en conjunt aquest procés d'internacionalització de l'economia catalana, cal desenvolupar mesures decidides en el terreny educatiu per tal de millorar el nostre capital humà. En aquest sentit, cal una major presència de les formacions tècniques i de formació professional, alhora que les polítiques educatives haurien de permetre un clar avenç en el domini de les llengües estrangeres. En aquesta línia és imprescindible la millora de l'aprenentatge d'idiomes -especialment l'anglès- i el foment dels intercanvis educatius amb l'estranger.
- Un element de competitivitat clau en una economia oberta són els costos logístics i de transport. Les infraestructures tenen un paper rellevant a l'hora de determinar la competitivitat de les empreses d'un territori. En aquest sentit, és necessària una bona dotació d'infraestructures, així com la seva gestió eficient, orientada a les necessitats del territori. Això passa per desenvolupar el corredor mediterrani, l'increment modal del transport de ferrocarril per mercaderies, el desplegament de plataformes logístiques intermodals i la gestió individualitzada de les grans infraestructures localitzada en el territori.³
- Les operacions d'inversió tenen dificultats en un context de restriccions creditícies, per la qual cosa cal facilitar el finançament a mig i llarg termini per a les empreses.

¹ Vegeu l'informe número 27 del CTESC: *Informe sobre la indústria a Catalunya: situació, reptes i possibilitat*.

² Vegeu, pel que fa a l'eficiència energètica, l'informe número 33 del CTESC: *Informe sobre la reorientació de les estratègies del sector de l'edificació*.

³ Vegeu l'informe número 22 del CTESC: *Informe de gestió i impuls de les infraestructures: àmbit del transport*.